

Rom 5, 18-19

18 og 19: Altså, likesom én manns overtredelse ble til fordømmelse for alle mennesker, slik blir også én manns rettferdige gjerning til livsens rettferdiggjørelse for alle mennesker. For likesom de mange kom til å stå som syndere ved det ene menneskes ulydighet, så skal også de mange stå som rettferdige ved den enes lydighet.

Her vender Paulus tilbake til selve hovedsaken i det budskapet han bærer fram f. o. m. v. 12, hvor han sammenlikner Adam og Kristus. I de versene som ligger imellom her, har han vist hvor mye større og mektigere arven fra Kristus er, i forhold til arven fra Adam. Nå tar han opp igjen det uttrykket han har brukt fra v. 12 for å understreke sammenlikningen: "ved ett menneske". Men han innleder med et ord som antyder at nå kommer det en sammenfatning og konklusjon på det han har tatt opp i det som ligger imellom. For v. 18 begynner med ordet "Altså" - "Altså, likesom én manns overtredelser" osv.

Her møter vi da på nytt det store og trøsterike budskapet om at på samme måte som synden og fordømmelsen er kommet over oss gjennom én bestemt overtredelse, så skal vi også få rettferdighet og det evige liv gjennom én bestemt rettferdighet. Uttrykkene som i denne teksten skildrer motsetningene, tjener på en særdeles avklarende måte til gjensidig å tegne et bilde av hverandre. Én manns rettferdige gjerning - motsvarer én manns overtredelser. Av dette forstår vi hva som ligger i uttrykket Kristi rettferdighet, nemlig det motsatte av overtredelse, en fullkommen oppfyllelse av loven, eller som det uttrykkes i v. 19: "den enes lydighet". Herren sa selv det samme når han talte om hva Den Hellige Ånd skulle overbevise om: "Om rettferdighet, fordi jeg går til Faderen" (Joh 16: 10). Og videre ser vi livsens rettferdiggjørelse gjennom én rettferdig, - står som motsetningen til fordømmelsen gjennom én manns overtredelse.

Av dette lærer vi at rettferdiggjørelsen er en Guds domsavsigelse.

Gjennom den erklæres menneskene å være rettferdige, eller erklæres som de som fullkomment har oppfylt loven. Og alt dette bare på grunn av én manns rettferdige gjerning, den enes lydighet. Vi ser at uttrykket "livsens rettferdiggjørelse" står som motsetning til "fordømmelse for alle mennesker", og forteller oss med dette at det rettferdiggjorte mennesket dømmes fri fra døden - og berettiget til det evige livet. Dommen til fordømmelse, etter Adam, gjorde alle mennesker til dødens barn. Men ved rettferdiggjørelses-dommen blir de som er født og lever under denne dødsdommen, i Kristus gjort til det evige livs barn. Videre ser vi hvordan rettferdiggjørelsens omfang (alle mennesker) settes opp mot fordømmelsens omfang (alle mennesker). At nåden og rettferdighets-gaven er gitt til alle mennesker, er da like sikkert som at synden og fordømmelsen kom for å herske over alle mennesker.

Men hvordan skal vi forstå dette, når vi gjennom alt Guds ord ser at ikke alle mennesker blir frelst, at ikke alle blir delaktige i Kristi rettferdighet? Først må vi da holde uomtvistelig fast at uttrykket "alle" i siste del av v. 18, må bety det samme som "alle" i første del av samme vers. Det sier seg selv, ettersom budskapet er en konkret sammenlikning av første og andre del av verset. Men da oppstår det jo et problem, da vi jo like sikkert vet, som vi nylig sa, at det ikke er alle mennesker som får del i Kristus, - mens derimot alle mennesker i sin natur har arven fra Adam. Augustin sier det så rett: "De mørklagte stedene i Skriften kommer av de mørklagte stedene i hjertene våre". Her er ingen motsigelser, ikke noe problem, hvis bare vi tror det Skriften lærer om Kristus og hans verk for oss.

På samme måte som Adams synd og fordømmelsen kom over alle mennesker, - men alle mennesker likevel ikke blir evig fordømt - slik er Kristus og hans rettferdighet gitt til alle mennesker, mens likevel ikke alle mennesker blir frelst. Fra Guds side er rettferdigheten gitt til alle mennesker. Den er tilveiebragt for alle, og venter bare på å bli tatt imot. Men om denne rettferdigheten skal bli det enkelte menneskets personlige eie, det avhenger av at den mottas i tro. Dette er Skriftens gjennomgående lære, og Paulus sa da også dette uttrykkelig i verset foran: "de som mottar nåden og rettferdighets-gaven". Men hvordan det foregår, at den enkelte mottar gaven, hører ikke inn under dette verset (v. 18) hvor budskapet er opptatt med urkjeldene til såvel døden som livet: "én manns overtredelse", og "én manns rettferdige gjerning".

Som allerede antydnet, trenger vi bare huske på at selv om fordømmelsen fra Adam kom over alle mennesker, så blir likevel ikke alle mennesker fordømt. Bare de blir fordømt, som blir værende under døden fra Adam, og ikke ved en ny fødsel blir podet inn i Kristus. Hele den store skare av de frelste som er nådd fram til Lammets trone (Åp 7: 9), er alle sammen Adams barn, og var etter sin første fødsel alle sammen under fordømmelsen. Men nå står de der likevel i sine hvite klær, og med palmer i hendene. Utgangen på vårt liv: saligheten - eller fordømmelsen i all evighet, avhenger altså bare av dette ene: Om menneskene blir værende under døden fra Adam, - eller tvertimot blir født på ny, forenet med Kristus og får del i hans rettferdighet.

Men på samme måte som Adam etterlot synden og døden som arv til alle mennesker, så har også Kristus etterlatt rettferdigheten og livet som arv til alle mennesker. Om vi skal bli værende under synden og døden til evig fordømmelse, beror på om vi blir værende i Adams åndelige død. På samme måte: Om vi skal få eie det evige liv, beror på innpodingen i Kristus.

Måtte vi tenke grundig over dette: At gaven er gitt til alle, uavhengig av om den blir mottatt eller ikke. Det var en klar og høyst smertelig kjennsgjerning for Paulus, at "ikke alle var lydige mot evangeliet" (sv: icke alla hörsamma evangelium). Men han våget ikke av den grunn å innskrenke nåden i Kristus, som gjelder for alle! Tvertimot, når han tar for seg det som var likheten mellom Adam og Kristus, så er det nettopp dette, at nåden gjelder alle, som er hovedsaken i budskapet. Dette forkynner han derfor uttrykkelig med de presise ordene "for alle mennesker". For éns skyld: fordømmelse, - og for éns skyld: rettferdiggjørelse til alle mennesker, ja til alt det som har navn av menneske.

Slik omfatter nåden alle. Når du ser de usleste treller under synden, som hele livet igjennom totalt er bundet i djevelens vold, - tenk da alltid: også disse er gjenløst i Kristus. Også deres skyldbrev har han utslettet og naglet til korset (Kol 2: 14). Også for disse venter den beste kledningen, ferdig til å kles på dem - når bare de ville komme tilbake til sin Far (Luk 15: 22). Når du ser deg selv så fortapt og fanget under synden, at du ikke lenger vet noe råd, - tenk da også selv grundig over at også for deg var det at den dyrebare løsepenge ble gitt. Også for deg er rettferdighetens kledning ferdig, og klar til å kles på, ettersom også du regnes blant "alle mennesker". Og hvis du så også er en av dem som "mottar nåden og rettferdighets-gaven" (v. 17), så eier du også personlig rettferdigheten og livet. Slik forstår vi de dyrebare ordene i verset vårt. Men apostelen fortsetter med å forklare dem ennå tydeligere når han tilføyer:

For likesom de mange kom til å stå som syndere ved det ene menneskes ulydighet, så skal også de mange stå som rettferdige ved den enes lydighet. Dette er apostelens avslutning på å forklare den vidunderlige liknelsen (v. 12-19). "De mange kom til å stå som syndere ved det ene menneskes ulydighet". Igjen sies det her at "de mange", dvs. alle Adams barn (se under v. 15), ble syndere "ved det ene menneskes ulydighet". Det at vi arvet Adams natur, utgjorde i seg selv en straff, og et følbart bevis på at vi er delaktig i hans synd. Men det er ikke dette forholdet teksten vår sikter til. Som vi har

sett tidligere, slik er det også her vår konkrete delaktighet i det første syndefallet, da vi alle syndet i og ved vår stamfar og stedfortreder, det tales om. Derfor ser vi også apostelens språkbruk: "de mange kom til å stå som syndere", skildrer hvordan vi, uten noen medvirkning fra vår side, bare "kom til å stå" - som syndere.

Det er svært viktig å merke seg at det er denne meningen Paulus har med disse ordene, for at vi ikke skal overse selve hovedbudskapet i teksten, hvor nettopp alt går ut på at både synd og rettferdighet er kommet ved at vi har fått del i en annens gjerning.

Ellers var det egentlig ikke så viktig å vite om, og å tro, at vi var delaktige i Adams ulydighet, - hvis det ikke tjente til å åpne øynene våre for den andre store hovedsannheten: at på samme måten er det vi skal bli delaktige i Kristi lydighet, som er den eneste saliggjørende sannheten.

Det er altså den store læren om tilregnelsen vi har foran oss her. Den er av avgjørende betydning for hele kristendommen. Og det er imot denne hovedlæren både vantroen og fornuften alltid kjemper de hardeste kampene.

Derfor vil vi igjen minne om de mest avgjørende bevisene Paulus lærer oss om dette. Ikke bare at vi arvet Adams syndige natur, men at Adams største synd var alle menneskers synd. "Gjennom den nedsyndet han oss alle på én gang" sier Luther. De avgjørende bevisene på at det er dette forholdet Paulus konkret sikter til, ligger dels i selve hovedbudskapet i denne teksten, dels uttrykt i klare ordvalg. Når apostelen om og om igjen gjentar: "på grunn av den enes fall", "fordi den ene falt", - og opp mot dette setter "én manns rettferdige gjerning", "den enes lydighet", da er det lett å oppfatte hva som er tekstens hovedbudskap: Den store læren om delaktighet i en annens gjerning.

I v. 16 sier han dessuten at "dommen kom etter den énes synd og ble til fordømmelse", og i v. 18: "til fordømmelse for alle mennesker". Da er det klart og tydelig hvorfor menneskene er under fordømmelse. Det er ikke først og fremst på grunn av menneskenes iboende syndige natur. Nei, det han taler om her, er at det er et resultat av én konkret dom: dommen som var avsagt av Gud, og omgående ble fullbyrdet over menneskeheten gjennom dens stedfortreder, "etter den énes synd - og ble til fordømmelse". I v. 17 sier han at "døden kom til å herske ved den ene, fordi den ene falt". Og dommen kom ikke bare over Adam, - men som det tales om i v. 14 og 18: "til fordømmelse for alle mennesker", "også over dem som ikke hadde syndet ved et lovbrudd, slik som Adam".

Da forstår vi at når han i denne teksten taler om synden, så er det med sikte på skyld og fordømmelse, - ikke om synden som bor i oss. I det nittende verset gjentar og sammenfatter han altså det han har talt om i de foregående versene. På den bakgrunn må ordene "de mange kom til å stå som syndere ved det ene menneskes ulydighet", ha samme betydning som gjennom de foregående versene, og bare sikte på syndens skyld, ikke synden i oss. Dette så meget mer som vi også ser ham bruke uttrykk som vi tidligere har bemerket: "de mange kom til å stå som syndere".

På denne bakgrunn er det han uttrykker motsetningen slik: at vi skal "stå som rettferdige ved den enes lydighet". Nå er det altså avklart at denne rettferdiggjørelsen ikke taler om at rettferdigheten er virket i oss, som ville være det samme som helliggjørelsen, men at Kristi rettferdighet tilregnes oss. Men da må ordene "kom til å stå som syndere" her heller ikke gå på at vi arvet Adams syndige natur, men bare gå på vår skyld og fordømmelse innfor Gud. Tolket vi det på noen annen måte, ville vi rokke ved bevisførselen, som dokumenteres ved de stadige sammenlikningene og tilsvarende motsetninger. Vi finner heller ikke noen antydning om at det nå er innført en ganske annen mening enn det som har vært gjennomgående i teksten hittil.

Dermed er det tilstrekkelig bevist at det Paulus taler om her, det er vår delaktighet i Adams synd, og vår skyld på denne bakgrunn. Men nettopp derfor må denne synd i sannhet også være vår synd, ellers kunne ikke denne syndens skyld tilregnes oss. Er nå dette tungt å fatte, fordi fornuften vår alltid innvender: hvordan kunne Gud tilregne oss Adams synd? - så er dette likevel, som vi ser her, Den Hellige Skrifs egen lære. I tillegg har vi alle sammen bekreftelsen på dette gjennom våre egne bitre opplevelser av at straffen og følgene av Adams synd har rammet oss.

At jeg ikke kan forstå Guds underligste veier og dommer, må da ikke få meg til å fornekte sannhetene i disse. Og fornekte vi den første tilregnelsen, vår delaktighet i Adams synd, - så må jeg også fornekte den andre tilregnelsen, at Kristi lydighet skal være vår rettferdighet. Men når Gud taler dette til meg, vil jeg heller i ydmykhet tro både den første og den andre tilregnelsen, og bare rope med apostelen, idet jeg tilber Guds visdom og råd: "Å dyp av rikdom og visdom og kunnskap hos Gud! Hvor uransakelige hans dommer er, og hvor usporlige hans veier".

At Adams synd er alle menneskers synd, det er en hemmelighet som vi bare skal tro på Guds ord. Noen har villet gjøre den forståelig, gjennom liknende forhold i menneskelivet. Men det er ikke måten å gå fram på. Det Gud har forkynt oss er like sant, selv om vi aldri finner noe tilsvarende i våre menneskelige situasjoner. Og det er en meget farlig villfarelse, når kristne tror de skal være istand til å forstå og stadfeste alt det Gud gjør og sier i sitt ord. Da Abraham fikk befaling om å ofre sin sønn, fikk han ingen forklaring på hvorfor det måtte skje, eller på hvordan han da skulle kunne få et tallrikt avkom gjennom den samme Isak. Men han ble sterk i sin tro, "idet han gav Gud ære. Han var fullt viss på at det Gud hadde lovt, det var han og mektig til å gjøre". Denne Abrahams tro er holdt fram for oss som et eksempel.

Når engelen forkynte for Maria at hun skulle bli mor til Guds Sønn, så var det fullstendig uforståelig for henne. Men hun bøyde seg ydmykt for sannheten i engelens budskap om at "ingenting er umulig for Gud".

Først å ville forstå, før vi kan tro, når vi står overfor Guds ord, er å vanære Gud forferdelig. I forhold til oss er Gud så altfor stor og ubegripelig i alt hans verk. Han vil bare ganske enkelt bli trodd -!

"Så skal også de mange stå som rettferdige ved den enes lydighet". På samme måte som Adams barn ble dømt til syndere, bare på grunn av hans ulydighet, slik dømmes også hele Kristi ætt for rettferdige bare på grunn av hans lydighet. "Ved den enes lydighet" - her sier altså Paulus uttrykkelig hva Kristi rettferdighet består i. Han sier det var hans lydighet, hans egen personlige fullbyrdelse av hele Faderens vilje. Likesom syndefallet besto i "det ene menneskes ulydighet", slik skulle gjenopprettelsen skje "ved den enes lydighet". Hele Kristi liv på jorden, fra krybben til korset, var lydighet. "Kjærligheten er lovens oppfyllelse", sier Paulus (Rom 13: 10).

Kristus hadde en fullkommen kjærlighet både til sin far og til oss mennesker. Av kjærlighet til oss, og lydighet mot sin far, kom han til jorden og ble vår bror. I den samme kjærlighet gikk han omkring og gjorde vel, og hjalp alle. Av kjærlighet til oss og lydighet mot sin far, ville han også "smake døden for alle". Han var "lydig til døden - ja, korsets død" (Fil 2: 8). Det å være en lydig tjener var jo svært langt fra hans egentlige stilling, han som selv var lovgiveren og alle kongenes konge. Derfor heter det i Heb 5: 8 at han i sitt liv på jorden "lærte lydighet av det han led". Og Herren Kristus sier selv at det var hans mat "å gjøre hans vilje som har sendt meg" (Joh 4: 34).

At hele Kristi liv var lydighet, det har Herren ved sin Ånd talt klart og tydelig i Sal 40. Der ser vi Kristus tale gjennom David: "Slaktoffer og matoffer har du ikke lyst til - du har boret mine ører". Det siste henspiller på det som den gang var vanlig, at livegne treller ble merket ved at ørene ble gjennomboret. På den måten vitner da Kristus om at han helt og holdent var blitt en lydig tjener, slik

han også i v. 9 tilføyer: "å gjøre din vilje, min Gud, er min lyst, og din lov er i mitt hjerte". Intet mindre enn en så høy og fullkommen lydighet, kunne frelse menneskene fra den fordømmelsen som var kommet over oss på grunn av den enes ulydighet.

Men se nå nøye på denne Kristi fullkomne lydighet. Det er jo den som skjuler all vår stadige ulydighet -! Alle de helliges åndelige nød og klage er jo akkurat dette at de ikke kan lyde Gud som de burde, men om og om igjen synder mot ham. Der ånden er villig og hellig, der oppleves det medfødte fordervet bare ennå mer følbart og tyngende, og det oppleves alltid som en ulydighet mot Gud. All synd i hjertet og i det åpenbare, i tanker, begjær, ord og gjerninger, er alt sammen, dypest sett, ulydighet mot Gud som gjennom sin hellige lov forbyr alt ondt. Da engstes og klager de troende, og blir redde, fordi de ser sin ulydighet mot Gud.

Men hør nå her! Mot all denne vår ulydighet har Gud satt sin Sønnns lydighet. Hans lydighet skal være vår lydighet. Det er jo det teksten vår taler om: "så skal også de mange stå rettferdige ved den enes lydighet". Det var akkurat for dette, at Gud sendte sin Sønn under loven, sier apostelen, "for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven" (Gal 4: 5). Fra evighet av så Gud alle mennesker ligge under synden og dommen, og så gjennom-fordervet at det ikke var en eneste som fullkomment kunne lyde eller oppfylle loven. I sin evige barmhjertighet besluttet han da, før verdens grunnvoll ble lagt, at han selv skulle gjenopprette dette "ved den ene". Hans Sønn skulle bli "kvinnens ætt", et virkelig menneske, men med en fullkommen lydighet. En ny stamfar og stedfortreder for oss, som skulle oppfylle loven, og gå inn under dens forbannelse. Alt sammen for at vi, som var blitt syndere gjennom den første stamfarens ulydighet, nå skulle bli rettferdige bare gjennom den andres lydighet.

Og det er nettopp denne Kristi fullkomne lydighet som egentlig utgjør selve rettferdigheten, som gjør at vi kan bestå innfor Gud. Konkordieformelen sier: "Derfor ser troen på Kristi person, som den som kom under loven for oss, har båret vår synd, og ved at han gikk til Faderen for oss arme syndere, har vist sin himmelse Fader den fullkomne lydighet, og dermed skjult all vår ulydighet som bor i vår natur og stikker seg fram i tanker, ord og gjerninger, slik at denne (vår ulydighet) ikke tilregnes oss til fordømmelse, men av ren nåde bare for Kristi skyld blir tilgitt oss og forlatt".

Derfor, vil du være en rett kristen og tro Guds nåde, men hindres og tynges av din egen stadige ulydighet, da skal du alvorlig gripe denne trøsten: Kristi lydighet er min lydighet. Skulle jeg stå for Gud bare med min egen lydighet, så måtte jeg fortvile og aldri mer tenke på å bli frelst. Da var jeg fortapt, hvis jeg skulle dømmes etter loven. Men derfor har Kristus vært under loven og levd et liv i fullkommen lydighet, for at han derved skulle "kjøpe dem fri som var under loven". For han behøvde sannelig ikke være under loven for sin egen skyld. Han gjorde det alt sammen for oss, i vårt sted, for at det skulle tilregnes oss. Så er dette min eneste rettferdighet: Altså ikke min lydighet, men hans lydighet. For også når det nye mennesket i meg vil være lydig, er likevel det gamle mennesket i meg full av ulydighet. Derfor er det bare dette jeg kan trøste meg til: At Kristus var lydig for oss. På denne måten skal vi ta til oss denne trøsterike teksten.

Noen sier: Hva hjelp er det for meg at Kristus var lydig, når jeg ikke selv kan være det? Så svarer vi: hvis ikke Kristi lydighet er din lydighet, så er du evig fortapt. Her taler Herrens apostel til oss at bare "ved den enes lydighet skal vi stå som rettferdige". Vi må i stort alvor innprente disse ordene i hjertene våre: "ved den ene", "ved én manns rettferdige gjerning", "ved den enes lydighet". Hvis ikke vi holder fast i slike sannheter, vil det vi kjenner på i vår natur, samvittigheten og vantroens påvirkning, drive oss i alle retninger som spon på det ville havet. Men derimot, hvilken salig trøst og trygghet er det ikke for en stakkars, utmattet synder, å få hvile på denne faste klippen: Guds evige beslutning, at på samme måte som vi alle ble syndere ved den enes ulydighet, slik skal vi også bli rettferdige bare ved den enes lydighet.

Den teksten vi nå har hatt foran oss (v. 12-19) er av den aller største betydning for hele livet til en kristen, både som den rette lære, og for hjertets tro. Gjennom en herlig sammenlikning mellom Adam og Kristus, har apostelen her forkynt den store hovedsannheten i Kristi evangelium. Sannheten om at slik som all synd, død og fordømmelse er kommet over alle mennesker gjennom den enes ulydighet, på samme måte kommer også all rettferdighet og salighet bare gjennom den enes lydighet. Men han har også vist at det gode som vi arvet ved Kristus, ikke bare er like stort som det onde vi arvet fra Adam. Nei, nåden og rettferdighets-gaven har en overstrømmende rikdom, slik at den som mottar gaven ikke bare har full gjenopprettelse av det som var tapt, men også en mye større nåde, ære og herlighet enn menneskene kunne ha før syndefallet.

Summen, ikke bare av denne teksten, men også av alt det Paulus vil forkynne, fra syttende vers i første kapittel og til slutten av dette femte kapittel, går ut på at menneskene ikke blir rettferdiggjort gjennom lovens gjerninger, dvs. gjennom noe de selv kan være eller gjøre etter loven, men bare gjennom en fri gave i Kristus. Men da reiser det seg et naturlig spørsmål vi nødvendigvis bør ha svar på: Hva skulle da loven tjene til? Når hele lovens oppgave er å tale om synd og rettferdighet, skulle den ikke da virke rettferdighet? Dette svarer nå Paulus på i neste vers, men på en måte som sikkert virker uventet og støtende på mange.